Illustreradt Söndagsmagasin.

N:o 6.) Utkommer hvarje Söndag kl. 7 f. m. Götheborg d. 5 Aug. 1849. Pris för ½ år 2: 24 B:co. (III. årgången.

Hans Christian Andersen,

är född i Odense, d. 2 April 1805, af fattiga föräldrar. Fadren var skomakare, men hade redan tidigt röjt ovanlig förmåga och kände en fortfarande otillfredsställelse med sin ställning, som stundom gaf sig luft i verser. Då han skulle gifta sig, voro hans omständigheter af den beskaffenhet, att han sjelf måste timra sin brudsäng af fotstycket till en greflig likkista, som han inropat på en auktion. Hans föräldrar hade varit välmående bondfolk, som genom åtskilliga missöden blifvit fattiga och sedan flyttat till Odense. Farmodern spelar en vigtig rol i vår diktares barndomshistoria. Vid hospitalet hade hon en trädgård att tillse, och den liflige gossen, som redan var mottaglig för hvarje intryck, lyssnade med hela sin själ till de äfventyr och spökhistorier, som han här fick höra. Hos henne tillbringade den lilla Hans Christian ofta sin dag, och hans sinne blef här uppfyldt såväl af vidskepliga som af lefvande religiösa föreställningar. Då han en dag hade gått ut med sin moder och med andra barn, för att samla ax på ett ställe, der det fanns en bekant elak förvaltare, blef han ensam quar när de andra vid förvaltarens ankomst tagit flygten, och genom sitt barnsligt-naiva utrop: "Hur törs Du slå mig, när Gud ser det" afväpnade han den stränga mannen, som redan hade höjt sin käpp. Ibland tog fadren honom med sig på ensamma vandringar i skogen, han förfärdigade för sonen en dockteater och andra leksaker, och om aftonen föreläste han ur sitt bibliothek, som bestod af Holbergs arbeten, en gammal öfversättning af Shakespear och ett band historie- och sångböcker, hvilka gossen snart började studera på egen hand. Spanjorerna hade varit på Fyen, de hade åter dragit bort och kriget närmade sig sitt slut. Fadrens melankoliska och poëtiskt svärmande sinne lemnade honom icke längre i ro; han lät plötsligen värfva sig till soldat, i den förhoppning, att i kriget göra sin lycka. Men han kom endast till Holstein, fredsslutet förde honom åter till Odense, der han kort efter insjuknade och dog. Sonen erhöll emellertid en högst sparsam undervisning i en fattigskola. På sina fristunder kom han ibland till en fru Bunkeflod, enka efter en prest, som 1784 räknades bland danska diktare. Här hörde han för första gången diktarenamnet omtalas med kärlek, hvarföre han beslutade att sjelf blifva diktare, och som nioårig gossn började han att skrifva komedier och tragedier, uti hvilka han bland annat häntydde på förnäma personers karakter, derigenom, att han inflickade tyska och franska ord i dialogen. Men hans publik var alls icke tacksam; gatpojkarne skällde honom för en "komediskrifvare", och genom sin egendomliga öppenhjertighet och med sitt ovanliga sätt att vara, utsatte han sig för många gäckerier, som i hög grad sårade hans känsliga

Hans Christian Andersen,

sinne; och då han en gång, på skollärarens födelsedag, öfverräckte denne en liten dikt, blef han utskrattad till lön för sin goda vilja. Hans moders omständigheter blefvo emellertid ännu sämre, och hon sände honom derföre till en fabrik, för att förtjena något. Här roade han arbetarne med sin vackra sångstämma och med reciterandet af scener utur Holberg. Men då hans flickaktiga väsen och utseende engång ådrog honom en rå behandling, flyktade han derifrån. Han var nu tolf år gammal, hade slukat alla de böcker, han kunde komma öfver, och då han icke kunde ernå föremålet för sin varmaste längtan, att komma till theatern, så satt han hemma och spelade sjelf på sin docktheater Shakespeares hela "Kong Lear" och "köpmannen från Venedig." När det var något resande skådespelare-sällskap i staden, visste han att förskaffa sig affischen, och satt då derhemma med denna och improviserade med tillhjelp af personal-förteckningen hela komedier efter sitt eget manér, så att hans moder fruktade, att han hade mistat förståndet. Genom hans intresse för theatern och inledda bekantskaper lyckades det honom äfven, när skådespelare från Köpenhamn om sommaren besökte Odense, att erhålla små, vanliga statiströler, och att sjunga med i chören, hvarigenom han lärde en mängd sånger, ja hela operapartier. Under tiden hade hans ovanliga väsen väckt flera förnäma familjers intresse för honom, och han njöt i synnerhet hela öfverste Högh-Guldbergs välvilja, en broder till diktaren af samma namn. Då hans moder hade ingått nytt äktenskap, blef han bestämd för skräddare-professionen, och han gjorde sig här i tankarne bekant med källorna till garderoben för sin docktheater. Vid sin konfirmation fick han för första gången stöflor och anständiga kläder, och hans glädje häröfver var så stor, att den störde hans andakt i kyrkan, en stämning, som han kort förut hade poëtiskt uttalat i äfventyret: "Den röda skon." Han hade efter hand sammansparat en summa af 13 Riksbankdaler, och bestormade nu mod:en, att dermed få resa till Köpenhamn, för att komma till theatern, eller att blifva "en berömd man", likasom dem, om hvilka han ibland hade läst. Hon vände sig först till en spåquinna och då denna hade förutsagt honom lycka och storhet, ja, att "Odense en gång för hans skull skulle blifva illuminerad," fick han tillstånd att begifva sig på resan.

Således kom han d. 5 Sept. 1819 till Köpenhamn, just då den bekanta judstriden — som han skildrat i "Blott en spelman" — hade satt hela staden i uppror. Hans första vandring var till theatern, men han beskådade den endast utan till, med samma heliga, fruktande längtan, som en älskare sitt första kärleksideal. Följande dagen klädde han sig i sina komfirmationskläder, och begaf sig till dansösen Schall, till hvilken han hade en rekommendations-skrifvelse. Han framstälde sin önskan, och på hennes fråga, hvilket parti han tilltrodde sig kunna utföra, svarade han "Cendrillons" — som bekant en dameroll —, men med så besynnerliga gester, att hon trodde honom vara vansinnig, och lät honom gå sin väg. Han gick derifrån till theaterchefen, för att söka anställning, men fick det svar att han var för mager. Hvarje hopp tycktes vara förloradt. I sin tröstlösa ställning köpte han sig en galleribiljet och såg balletten "Paul och Virginia." De älskandes skilsmessa grep honom så djupt, att han utbröt i tårar, och med sin vanliga öppenhet omtalade han för det församlade publikum hela sitt öde, och vände ballettens innehåll på sig och sin olyckliga kärlek till theatern. Hans kassa hade emellertid sammansmält till en R:b:daler; i sin förtviflan gick han nu i snickarelära; men redan första dagen blef han ledsen deråt, genom det lättfärdiga prat, som fördes i verkstaden. Han tänkte nu på sin sångstämma, som så ofta blifvit berömd i Odense; han gick till Professor Siboni, hos hvilken det just var middagssällskap, och bland gästerne Baggesen och Weyse. Han blef förd in till bordet, sjöng och spelade komedi, tills dess han utbröt i tårar vid tanken på sin egen belägenhet. Baggesen förutsade, att det en gång skulle blifva något utaf honom, Weyse samlade 75 R:b:d. för honom, och Siboni började utbilda hans röst. Men denna var redan i öfvergångsperioden och snart förlorad. Genom åtskilliga ädla mäns bistånd lyckades det honom dock att kunna stanna i Köpenhamn. Diktaren Guldberg undervisade honom i danska och tyska, och han blef äntligen theaterlärling under Lindgreens instruktion, gick dagligen i dansskola och uppträdde i några balletter, bland andra engång med sedermera professorskan Heiberg, som den gången endast var ett litet barn. Ännu full af öfvertro smög han sent om nyårsafton upp på theatern, för att framsäga några ord på scenen — på sina knän bad han ett "Fader-vår" —, i den förhoppning, att han derigonom skulle hinna att få en róle, inom årets slut. Hemma i sin kammare sysselsatte han sig allt jemt med sin docktheater.

Men den slumrande naturdriften, som hittills yttrat sig i obestämd passion för musik och theater, begynnade att vakna till en annan rigtning. Han skref en tragedi på vers. På Backehuset hade professorskan Rahbek på skämt kallat honom en diktare, han anmärkte detta och insände till theatern några dramstiska arbeten, hvilka blefvo förkastade såsom omogna. Men det nuvarande konferensrådet Collin, som var ledamot af direktionen, hade här förmärkt spåren af en anda, som lofvade något ovanligt, och denna förträffliga man, i hvars hus och familj Andersen sedermera blef upptagen såsom son i ett kärt hem, förskaffade honom genom sitt inflytande fri boning och undervisning i latinska skolan i Slagelse. Han var nu mycket flitig och afhöll sig nästan från all poëtisk lektyr; men alldenstund rektorn, i hvars hus han var och som sednare följde honom till Helsingör, missförstod sin lärjunges egendomliga, veka natur och hvad som rörde sig inom honom, och då hans behandlingssätt, såsom denne säkert sedermera erkännt, var alldeles förfelad och förderflig, tog Collin, honom, så snart det blef honom bekant, utur skolan. Han erhöll nu privatundervisning af den för sin ifver för nordiska språket och historien berömda kandidaten i theologi — numera presten — L. S. Müller, och bestod följande året examen artium med näst bästa karakter.

Redan under sin skoltid hade Andersen skrifvit åtskilliga, mycket lofvande dikter, hvaribland den med så utomordentligt bifall upptagna: "det döende barnet," hvilken han denna gång, först efter många fruktlösa försök kunde få tryckt, och hvilken nu är öfversatt på många språk, ja till och med på grönländska. På sina utvandringar till sin lärare Müller, som bodde på Christianshamn, knöt sig de i hans inre ständigt gäsande poëtiska och skämtsamma idéer tillsammans med de prosaiska lokaliteter, som han här dagligen hade för ögonen, och sålunda framstod hans "fotresa till Amager," en väsentligen litterär satir i humoristisk berättande form, hvaraf först upptogs ett fragment i Heibergs "Flyvende Post", och hvilket några månader sednare, då Andersen blifvit student, utkom och gjorde en så utomordentlig lycka, att en ny upplaga måste föranstaltas några få dagar efteråt, och sednare — 1829 — tillochmed en tredje, utom ett svenskt eftertryck. Den närmaste grunden till, att hans första större arbete framträdde med en negativ ironisk karakter, bör utan tvifvel sökas i den behandling, han lidit under sin skoltid, der hvarje utbrott af hans lifliga och starkt öfverströmmande känsla hade blifvit nertryckt och förlöjligadt. Han blef nu välvilligt upptagen i åtskilliga ansedda familjkretsar, såsom hos H. C. Örstedt och kommandör Wulffs, hvilket säkerligen utöfvade ett välgörande och bildande inflytande på honom. Men i enstaka kretsar visade sig svårigheten att fälla någon afgörande dom öfver en ung diktare; i det åtskilliga på grund af några mindre mogna arbeten bröto stafven öfver honom i det hela, emedan de på samma tid lyftade de dikter till skyarne, som han lät trycka utan sitt namn. Hösten 1829 tog han andra examen med mycken utmärkelse, och skref redan samma år "Kärleken på Nicolaitornet," heroisk vaudeville i en akt, hvilken, vid uppförandet på theatern, blef mottagen med jubel af hans medstuderande, som voro stolta öfver honom; men detta stycke, änskönt det förrådde förstånd och quickhet, var i sig sjelft ett förfeladt arbete. Kort derefter — 1830 — visade sig hans

första samling "Dikter", som genom deras friska lynne och deras naturliga känsla, blefvo upptagna med ovanligt bifall såväl af publiken som af kritiken. I detta band fann man ock hans första försök i den rigtning, hvaruti han sednare rör sig med så utmärkt lycka: prosaiska folkäfventyr. Han företog en resa genom de danska provinserna och utgaf derpå — 1831 — en ny diktsamling "fantasier och skizzer," som genom mera allvarsamma och sorgliga toner bevisade, att en förändring hade föregått i hans inre. Hade han förut undertiden närmat sig Hoffmann, så tyckte man sig nu bemärka en inverkan af Heine. Äfven i ett annat afseende skulle han nu utrifvas ur sitt poëtiska barnparadis; författaren af de bekanta "Gespensterbrefven," H. Hertz, angrep honom på grund af den brådska och ofullständighet, som, jemte hans medfödda flytande och naturliga versifikation, spårades i en del af hans arbeten i språk och vers, med så mycken talang och så skoningslös ensidighet, att den gunstiga stämning, på hvilken han hittills nöjd och sorglös vaggat sig, plötsligen slog om uti en motsatts. Sommaren 1831 gjorde han en utflykt till det nordliga Tyskland, Harz, Sachsen, hvaröfver han i sina "skuggbilder" gaf en högst älskvärd och poëtiskt underhållande skildring. Han blef på denna resa bekant med Tieck och Chamisso, som först gjorde Tyskarne uppmärksamma på hans företräden och öfversatte åtskilliga af hans små dikter. År 1832 utgaf han en liten samling "Vignetter af danska poëter"; man fann här epigrammatisk quickhet förenad med en älskande och inspirerad anda.

Men till och med när en poët gör lycka och till och med när han är mycket produktiv, kan han icke hos ett publikum, så litet som det danska, lefva af sina arbeten. Journalliteraturen hade den tiden ännu icke utvecklat sig, och något honorar för insända bidrag kom icke i fråga. Andersen måtte derföre gripa till att öfversätta stycken för theatern — "skeppet" och "drottningen af 16 år" — och att skrifva operatext för åtskilliga danska kompositörer: "Bruden af Lammermoor" — för Bredahl, — "Korpen" — för Hartmann — 1832, och "Festen i Kenilworth" — för Weise — 1836. Det tvång, som han härigenom måste ålägga sin sånggudinna, kunde blott verka skadligt i poetiskt hänseende och denna tvungna befattning hade till följd, att den esthetiska kritikern i "månadsskriften" — Molbech, — som förut skänkt honom välvilliga anmärkningar, ifrån nu blef hans förklarade motståndare. Således bedömde han Andersens "Samlade dikter," som förut, hvar för sig, blifvit gunstigt bedömda i samma tidskrift, numera i en fiendtlig anda och detsamma var fallet med "Årets tolf månader" — 1833 —, oaktadt man här återfinner hans friska, hjertliga och fantasirika lyrik i fullt mått, och åtskilliga partier deruti — t. ex. "månaden Juli" — hörer till det skönaste, han skrifvit. Samma år erhöll Andersen, tillika med Hertz, ett stipendium af regeringen till en resa utomlands. I utlandet känner man dubbelt betydelsen af ett gemensamt fädernesland; de två literära motståndarne möttes först i Rom, men såsom ädla poëtiska naturer kommo de hvarandra vänskapsfullt tillmötes och fortsatte resan tillsamman till Neapel. Andersen hade först rest till Paris och följde derifrån en inbjudning till Schweiz, der han fulländade sin dramatiska dikt "Agnete och hafmannen," hvilket, oaktadt det röjer diktarens märkliga utveckling, oaktadt hans poësi här frambryter i djupare, fylligare och kraftigare toner än förut, dock skördade långt mindre uppmärksamhet i hans hemort, än hans tidigare mindre fullkomliga arbeten. På samma dag, som han för 14 år sedan, hade kommit fattig och hjelplös till Köpenhamn, beträdde han nu Italiens jord, och här öppnade sig för hans glödande fantasi en ny verld. I Rom knöt han vänskap med Thorvaldsen, och den stora konstnärens uppmuntrande erkännande, åskådandet af konstalstern, den rika naturen, det brokiga, färgrika folklifvet, verkade djupt och välgörande på hans diktaresjäl; frukten häraf var hans berömdaste verk, romanen "Improvisatorn," hvilken han kort efter sin hemkomst fulländade — 1835. — Till och med bland hans vänner hade tvifvel uppstått, huruvida hans ovanliga poëtiska förmåga skulle mogna till högre fulländning, men detta tvifvel försvann, då "Improvisatorn" utkom. Man hänfördes af den friska, glänsande fantasien, som med en underbar sanning och värma framtrollade hela Italien i en rad af älskliga bilder af ett rikt rörligt menniskolif. Folk, som förut varit hans motståndare, ändrade vid denna bok sina åsigter, snart utkom den i andra upplagan, och gjorde utomordentlig lycka i Tyskland. Förnäma och ansedde personer — såsom den ädla grefven Rantzau-Breitenburg — kommo författaren tillmötes med välvilja och täflade med en i Danmark icke vanlig aktning för litterär utmärkelse, i att upptaga honom i sin husliga och sällskapliga krets. Året 1835 kommo hans första "äfventyr" i dagen, som öfverallt funno odeladt bifall, och deri man, synnerligen i de sednare, finner kulminations-punkten af hans geni. Han utgaf — 1836 — romanen "O. T", som utmärker sig genom en liflig skildring af nationella seder; samma år ännu det idylliska dramat "Skiljas och mötas", 1837 romanen "Endast en spelman", som i ett behagligt föredrag skildrar intressante och djerft tecknade karakterer. Under det derpå följande året utgaf han "Tre dikter", skref — 1839 — till en dekoration, som hade blifvit anskaffad till ett stycke af Hertz, vaudevillen "Den osynlige på Sprogö", hvilken genom sin friska utsväfvande munterhet har hållit sig i publikens gunst, så ofta det än blifvit uppförd, hvilket äfven gäller om hans första större arbete för theatern, den romantiska dramen "Mulatten" — 1840, hvartill ämnet var taget af en fransk novell. Detta stycke gjorde äfven i Sverige utomordentlig lycka, hvilket, i förening med erkännandet af hans förre diktareverksamhet föranledde, att Andersen, då han samma år uppehöll sig några dagar i Lund, njöt ärebetygelser, som gjorde på honom outplånliga intryck, i det han inbjöds till en festlig middag och erhöll en serenad af unds studenter, som funno en ära uti, att vara de första, som bringabe honom en sådan offentlig hyllning. Samma år utgaf han "Bilderbok utan bilder", en samling af förträffliga poëtiska fantasibilder, som mottogs såväl i hemmet som i utlandet med odeladt bifall. Sedan han insändt ett sorgspel "Mohrflickan", som på theatern gjorde mindre lycka, anträdde han — redan 1840 — en stor resa till Italien, Grekenland och Mindre Asien, som han med eld och poëtisk anda har skildrat i "En diktares Bazar" — 1842 —. Efter sin hemkomst har han utgifvit tre samlingar "Nya äfventyr", som ännu mera har stegrat erkännandet af hans mästareskap i denna rigtning, och ändtligen det dramatiska äfventyret "Lyckans blomma", hvilket blef uppfördt med mycket bifall, om än kritiken i sin vishet här, som vid många tidigare tillfällen, icke har varit alldeles enig med det olärda, efter det mottagna intrycket på fantasien och och känslan först dömande publikum. Vintern 1843 besökte han åter Paris och mottogs då vänligt af V. Hugo, A. Dumas, Lamartine, Alfr. de Vigny och flera andra. År 1844 blef han på en utflykt till Tyskland mottagen med mycken uppmärksamhet och gästfrihet, isynnerhet af storhertigen af Weimar, och upplefde den 25 årsdagen af sin första ankomst till Köpenhamn på Föhr, der konungen och drottningen, som då uppehöllo sig der, visade honom mycken nåd och godhet.

Betraktar man Andersen i hans förhållande till danska poëter och dansk litteratur, så måste man medgifva, att han i uttryckets energi, i psychologisk grundlighet och formell tadellöshet står tillbaka för flera af sina samtidiga; men i originell skaparetalang ur fantasien, i frisk och liflig bildrikedom, i färgläggning, i varm, lättväckt inspiration och ungdomligt lynne öfverträffar han utan tvifvel alla danska diktare, som äro yngre än Öhlenschläger. Det går en varm och öppen fläckt, en glad och oskyldig naturkänsla genom allt, som han har skrifvit, och detta språk, som lika lätt förstås af alla, har säkert bidragit mycket till den erkänsla, som man i så rikt mått skänkt honom i utlandet, hvilket till en del har verkat mindre fördelaktigt på hans missundsamma landsmän. Hans personlighet har, såsom en tysk skriftställare anmärkt, "öfverallt förvärfvat honom vänner, genom hans milda och öppna väsen, hvaruti ett älskande och äkta poëtiskt sinne afspeglar sig." I förbindelse härmed står, att han icke för publiken har dolt sina mindre lyckade arbeten och aldrig iakttagit den beräknande försigtighet och de små finesser, som mindre rikt begåfvade skriftställare ofta med lycka användt, för att förvärfva sig ett litterärt rykte. Om han det oaktadt, hvilket icke låter jäfva sig, besitter ett sådant, och tillochmed i betydlig grad, så måste detta så mycket mera tillskrifvas det verkligt poëtiska värdet af hans arbeten.

Den, som oftare talat med Andersen, vet, huru gerna han dröjer vid tankan på en välgörande försyn, hvars ledning fört honom på underbara vägar till det mål, der han känner sig lycklig, der han förstår sig sjelf och lifvet; den vet ock, huru varmt hans hjerta slår för hemmet, och huru gerna han uttalar sin tacksamhet mot försynen, konungahuset och andra, som kommit honom tillmötes med kärlek och befordrat hans utveckling.

Grefve Schlick.

Generalmajor von Zeisberg.

Fästningen Komorn.

Czikos-husarer i ungerska hären.

Fästningen Peterwardein.

Det ungerska krigets krönika.

Vi tro, att en sammanhängande öfversigt öfver tilldragelserna i Ungern torde vara så mycket välkomnare för våra läsare, som vi nu med det första torde hafva att vänta en slutlig utgång på detta krig. Utan att inlåta oss i en vidlyftig inledning, anmärka vi blott, att, om än förrut mången slags fäktning förefallit och isynnerhet banens tåg var af vigt, det egentliga kriget dock först begynnade med fursten Windischgrätz' inryckande i Ungern, sedan Magyarerna under Moga hade lidit förlusten vid Schwechat. Äfven så ligger det i naturen af händelserna i Ungern, att vi anse den första afdelningen af det ungerska fälttåget såsom slutad med furst Windischgrätz' slutliga afträdande. En annan mindre och med den förre sammansmältande period betecknas genom den tid, då Welden förde öfverbefälet; den tredje och utan tvifvel den mest betydande afdelningen, begynnar med inryckandet af den stora ryska hären.

Vi förutskicka blott den anmärkning, att Magyarerna den 8 December inlade protest på riksdagen emot kejsar Franz Josephs tronbestigning, och att Schlick redan hade framträngt från Galizien till Eperies, och öppna vår, på gammalt klosterkrönikovis författade dagbok med den *15 December 1848*, på hvilken dag furst Windischgrätz från Holzendorf börjar sitt framryckande emot Ungern. Banen anförer centern, Simunich den venstra och Nugent den högre flygeln.

I. Perioden.

16 December. Den kejserliga armeen har ryckt fram öfverallt, hufvudquarteret är i Petronell, banen står vid Altenburg; Simunich vid Tyrnau, Horvath inrycker i Oedenburg, Schafgotsche besätter Volka Brodersdorf.

18. Windischgrätz drager in i Pressburg. Banen besätter Wieselburg och rycker mot Raab, der han består en het fäktning och är nära vid att blifva fången.

22. Schlick har trängt fram till Kaschau.

24. Oberst Wernhart besätter tyska Bogsan, wallakiska Bogsan och Reschitz — i Banat. —

25. Perczel drifvas från Nugent till Janashaza. Simunich blockerar Leopoldstadt, der baron Bayer — skriftställaren Rupertus — har befälet.

26. G. M. Perger går från Kaschau till Hidas Nemethy, G. M. Deyms brigad följer som eftertrupp till Enyizki. Horvath inrycker i Kapuvar.

27. Brigaden Perger framskrider till Forro, brigaden Deym följer till A Novaj. Vid Forro intaga Magyarerna ställning, men draga sig tillbaka utan att fäkta. — Windischgrätz är redan i Raab.

28. Perger hotar den magyariska ställningen vid Sziksö genom kringränning af dess venstra flygel, medan hans eftertrupp — Deym — rycker emot Magyarernas front. Magyarerna vika. Schlick beslutar, att ännu i dag drifva Ungrerna till Miskolz, änskönt aftonen redan inbryter. Han låter kavalleriet och ett batteri sexpundingar rycka fram, hvaruppå motståndarne draga sig tillbaka. — G. Ottinger gör ett anfall på Babolna. — Men tillika inlöper den underrättelsen, att F. M. L. Wardener och öfversten Jablonovsky Klausenburg och Dees lemnat platsen och dragit sig tillbaka till Enyed och Bistritz.

29. Banen står vid Kisber. Perczel har med 10,000 man dragit till Moor. Banen antager drabbningen med honom och slår honom fram emot Stuhlweissenburg alldeles på flykten. Banen går i början endast försvarsvis tillväga, för att invänta divisionen Hartlieb, men sprängar derefter Magyarernas center och eröfrar sju kanoner. Perczel vill förena sig med öfverste Sekulich.

30. Windischgrätz begifver sig från Raab till Pesth; fästningen Komorn, som kommenderas af Maytheny, är innesluten af grefve Wrbna, som uppfordrar den att gifva sig. Donau och Waag äro så fast tillfrusna, att man derpå kan fara med det största artilleri.

1 Januari 1849. Windischgrätz utgifver en kungörelse från sitt dåvarande högquarter i Kots, hvarigenom hvars och ens förmögenhet blifver belagd med beslag, då egaren tjenar under Kossuth.

2. Den kejserliga armeens ställning är numera följande: den venstra kolonnen — under Schlick — intill Kaschau och Kapozan; den andra kolonnen från Jablunka till Neustadt; den tredje från Tyrnau mot Neutra; den fjerde — under Wrbna — från Pressburg till Komorn; hufvudarmmeen efter fäktningen från Moor till Ofen, och den högra flygeln från Steinamanger intill Plattersjön.

Öfverste Meyerhofer tillfäktade sig vid Pancszova en seger öfver de dervarande Magyarer — under Kiss —, hvarföre dessa utrymde det tysk-banatiska gränsgebitet. — Sillein blifver besatt af G. Götz.

3. Windischgrätz förlägger sitt högquarter till Bieske, der en deputation af ungerska riksdagen visar sig — bestående af de fyra deputerade, Ludvig Batthyany, grefve Mailath, biskop Lenovits och hr Deak —, för att göra fredsförslag. Windischgrätz fordrar obetingad underkastelse. — Banen har trängt fram till Lovas Bereny.

4. Windischgrätz förlägger sitt högquarter från Bieske till Bia — 2 mil från Ofen. — Den första armékåren — Jellachich — står vid Promontor och Teteny, den andra vid Budaörs. Nugent och Dahlen hafva dragit öfvör Szalba Egerszegg till Kanisa; för förbindelsen med Narasdin blifver en besättning quar i Lendva, för förbindelsen med Steiermark, en i Körmönd. Öfverstelöjtnant Althanes mobila kolonn blifver i ödenburger- och eisenburger-komitatet. — Meszaros blifver slagen af Sclick vid Kaschau, Magyarerna förlora härvid 16 kanoner, 40 hästar, 1000 gevär, en krigskassa med 10,000 gulden och 500 fångar. Meszaros skall endast derigenom hafva undgått döden, att pistolen klickade, som en offiser ville afskjuta på honom.

5. Natten den 4—5 Januari tågar, efter återvändandet af den ungerska riksdagsdeputationen från fursten Windischgrätz, den magyariska armeen i all tysthet utur Pesth och Ofen. Kossuth tager riksklenoderna med sig. — Windischgrätz drager, framför banen, in i Pesth och Ofen.

6. Bem tillvinner sig i Siebenbürgen några fördelar.

7. Moga, Ungerns anförare, uti slaget vid Schwechat, gör sin uppvaktning hos Windischgrätz. Bathyany och några andra deputerade från ungerska riksdagen jemte Szapari blifva i Pesth tillfångatagna. Jellachich bor derstädes i Karolys palats, Liechtenstein i Kossuths hus. Hrabofsky jemte många adelsmän tågade icke bort med den magyariska hären.

8. Galizien och Bukowina blifva förklarade i belägringstillstånd. Bem vill öfver Czernowitz slå sig igenom mot norden.

11. Kossuth inträffar med sina anhängare i Debreczin. Han blifver hälsad med *Eljen* och förkunnar sina åhörare, att han först nu, nämligen på hela magyariska gebitet, befinner sig i sitt element.

12. Öfverste Schiffman besättar Gran. Ungerska riksdagen öppnas i Debreczin.

13. Den af de kejserliga besatta delen af Ungern indelas uti tre militärafdelningar. Öfverstelöjtnant Althane besätter Papa, öfverste Horvath har ryckt in uti Vesprim och Stuhlweissenburg. G. M. Ottinger förföljer Magyarerna till Szolnok, G. Neustädter lefvererar vid Assod en fäktning, hvaruti öfverstelöjtnant Geramb blifver. (?)

15. F. M. L. Czorich rycker emot Schemnitz och G. M. Götz emot Kremnitz och Neusohl. Öfverstelöjtnant Althane öfverfaller vid klostret Bakony-Bel de båda magyaranförarne Medniansky och Vihar-Andor. — Bem skall

hafva gjort ett anfall vid Kirlibaba, men blifvit tillbakaslagen af öfverstl. Wräu.

16. G. M. Götz företager en rekognoscering mot Kremnitz och fördrifver Magyarerna utur Turczek, men kan för den inbrytande natten icke vidare förfölja dem. Bem har tagit Klausenburg och öfverste Hurban trängt in i Bukowina. Perczel är i Bakonyaskogen.

17. G. M. Götz förnyar kampen vid Turczek; efter 4 timmar draga Ungrerna sig tillbaka. F. M. L. Schulzig rycker från Pesth till Miskolz. G. M. Schlick, som framrycker öfver Tallya till Tokai och Debreczin, gifver efterrättelse, att den ungerska riksdagen skulle hafva fattat det beslut att upplösa den magyariska arméen, emedan han anser det för en omöjlighet, att genomdrifva de fattade planerna.

19. Majoren Piattoli kastar Ungrerna tillbaka från Szauto till Tokai. Thodorovich stormar Werschetz efter en hel dags häftig kamp.

20. Enligt nyaste efterrättelser från Pesth, anses fälttåget i Ungern såsom slutadt på ett berömligt sätt. Man väntar, att Görgey vid Kremnitz skall sträcka vapen.

21. Czorich slår Magyarerna på Warthaberget vid Schemnitz. — Maitheny öfvertalar Komorn att göra motstånd. Pazmandy, president för den ungerska riksdagen, anländer till Pesth, hvarigenom det rykte sprider sig, att ungerska riksdagen upplöst sig. — Bem visar sig vid dagens inbrytande för Herrmannstadt och blifver efter en sju timmars fäktning kastad tillbaka till Stolzenburg.

22. Czorich rycker in i Schemnitz. G. Gedeon och F. M. L. Puchner förena sig och angripa Stolzenburg. Schlick företager ett angrepp på den ungerska ställningen vid Tokai och Keresstur, efter trenne stormningar behålla dock Magyarerna denna ställning.

25. Nugent rycker fram från Kanisa till Fünfkirchen.

26. Öfverste Schiffmann tågar från Gran till Ofen; knappast har han lemnat staden, förr än man der uppreser den kejserliga örnen och Eljen utbringas för Kossuth. För Dembinski gifves i Debreczin ett fackeltåg. Magyarernas krutfabrikation förlägges till Grosswardein, der äfven den ungerska kronan skall befinna sig.

27. General Thodorovich bryter upp med Serberna mot Siebenbürgen.

28. Uppfordring af F. M. L. Wrbna till innevånarne af Pesth, hvarigenom dessa uppmanas att förhålla sig stilla, då en del af den dervarande besättningen måste draga till Theiss. Magyarerna draga sig tillsamman vid Szegedin.

31. Wrbnas kungörelse, som på det strängaste förbjuder någon i Pesth att bära något kännetecken.

1 Februari. Furst Windischgrätz låter Lambergs lik högtidligen föras från Pesth till Ofen. F. M. L. Puchner församlar ett krigsråd i Herrmannstadt, för att kalla ryssarne till hjelp. — Szekler öfverskrida, 15,000 man stark, deras lands gränsor.

2. Fästningen Leopoldstadt gifver sig och 6000 ryssar rycka in i Kronstadt.

4. 4000 ryssar rycka in i Herrmannstadt. Bem blifver vid Salzburg angripen af Puchner och tillbakaträngd till Mühlenbach.

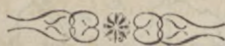
5. Bem barrikaderar sig i Mühlenbach.

6. Puchner framrycker till Mühlenbach, Bem måste tillfölje häraf draga sig tillbaka till Szas Varos och bygger åter der under natten barrikader.

7. Puchner stormar Szas Varos, Bem går tillbaka till Pisky. Det skall herrska stor oordning i Komorns besättning. — ? —

8. F. M. L. Gläser lefvererar vid Szardalek en sjutimmars fäktning.

9. Fäktning vid Pisky, en ungersk bataljon låtsar vilja gå öfver, men demaskerar ett batteri. De kejserlige draga sig tillbaka till Szas Varos. (Forts.)

Krokodiljagten.

Forts. o. sl. fr. föreg. N:r.

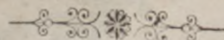
De oförskräckta innevånarne i Cupang och Dielhy bemägtiga sig odjuret lefvande, i det de narra honom från floden upp på en torr och öppen plats. Der omringa de honom, alla beväpnade med förgiftade pilar, sedan den oförvägnaste ibland dem sprungit upp på hans nacke och laggt en tjock kafle i hans mun, hvaraf han begagnar sig såsom träns. Sedan krokodilen fått en mängd med sår i svalget, i sidorna och öfverallt, der han är åtkomlig, så iakttager ryttaren det lägliga ögonblicket, för att springa ner. Krokodilen, så snart han känner sig fri, återvänder till sitt element, för att dödad af de giftiga pilarne snart uppflyta såsom lik på stranden.

Det är i sanning skönt och märkvärdigt att se, och det fordras i sanning ett malajiskt mod till att utföra ett så oförväget företag. Dock visa krigarne från Solor en ännu högre grad af energi och oförvägenhet än de vid Dielhy och Cupang. Om dem kan man säga, att de begagna sig af svärdet, ej till försvar, utan till anfall. Det menniskoätande Ombay är beläget på ringa afstånd från Solor. När krokodilen här blifver envis och stör innevånarne i deras sömn, så uppstår dessa i vredesmod, griper med högra handen sin fruktansvärda *Kris* och i den venstra ett fruktansvärdt jern, som är tillspetsadt i båda ändarne. Så snart kämparne befinna sig midtemot hvarandra, ringlar krokodilen sin svans, förvånad öfver att finna en menniska, som vågar hålla stånd emot honom. Malajen icke mindre förtretad att finna en motståndare, som vågar försvara sig, faller på knä och fäster sitt öga på krokodilens giriga blick. När denne nu kommit mannen så nära, att hans heta andedrägt berör honom, sträcker han ut sin venstra hand, och då han på detta sätt fått krokodilen att öppna gapet, förer han in i upprät ställning jernstången och spärrar sålunda gapet för alltid, emedan djuret i raseri biter jernstången fast. Sedan fullbordar *Krisen* det öfriga, emedan han med dess förgiftade klinga anfaller de sårbara ställena af fiendens kropp.

Att dessa underbara anfall äro förknippade med stor fara kan lätt tänkas; ty krokodilen biter ej alltid öfver det framräckta jernet. Då uppstår en fruktansvärd kamp, uti hvilken infödingen från Solor, huru tapper han än må vara, dock merändels kommer tillkorta.

I Savu, nära vid Solor, hvilar krokodilen morgon och afton efter sina ströftåg utvid stränderna af denna archipelag. Men den vilde infödingen, som är ännu oförvägnare än den från Solor, Cupang och Dielhy, väntar ej tills han lägger sig på stranden under kokosnötträden, som beskugga deras boningar. Beväpnad med en förgiftad dolk uppsöker han djuret i dess eget element, nalkas detsamma simmande, följer dess raska rörelser under vattnet och dykar, då han kommit in på honom, för att åter uppstiga och sätter då dolken flera gånger i hans buk. Han drager sig ej förr tillbaka, än det blodfärgade vattnet öfvertygar honom, att hans fiende tager de sista andedragen. Savu är en af de minsta öarne i den malajiska archipelagen, men ostridigt den märkvärdigaste i afseende på dess vilda innevånares mod.

Vid denna förfärliga kamp i vattnet tilldrager det sig ock, att den oförskräckte angriparen, emedan hans motståndare är allt för snabb, vid återuppdykandet ej kan komma under buken. Nu iakttager denne sin fördel, skjuter löst på den förmätne, fattar honom med sina ohyggliga käftar om lifvet eller någon annan del af kroppen och far med honom åt djupet, för att, då han blifvit quäfd, återkomma, och på stranden, under skuggan af ett träd, förtära honom.

Der Kriegsschauplatz in UNGARN

Stich von R. Schmidt — Deutsche Meilen, 15 auf den Grad. — C. Petersens Lith. Inst. i Gotheborg

POPPOURRI

2:dra häftet N:o 5,

("Sång utan ord" för Pianoforte af Jos. Czapek),

har lemnat lithografiska pressen och torde af resp. Prenumeranter afhemtas hos undertecknad, der äfven lösa Nummer äro att tillgå à **16** sk. b:co. Prenumerationen fortfar med **4** R:dr b:co för 24 Nummer.

C. PETERSEN.